

vi Maks pri emigrantih, pa je enak tistemu, s katerim ga seznanj domača policija. Potrdi se dejstvo, kako težko je biti »nekje vmes«.

Delo, ki računa s širokim občinstvom (izšlo je pri Prešernovi družbi), bo temu gotovo ugajalo. Imeti ga moremo za kar uspelo različico sicer bolj ali manj tradicionalnega, a miselno vendar sodobnega realističnega pisanja.

MARKO URŠIČ: ROMANJE ZA ANIMO

(Ljubljana, Cankarjeva založba 1988, 219 strani)

Že Uršičev leposlovni knjižni prvenec, roman *Razpoke*, je pokazal, da imamo opraviti z zrelem in kultiviranim pisateljem, ki ga ne mučijo začetniške oblikovalne težave. Novi Uršičev roman, *Romanje za Animo*, to zrelost in kultiviranost še potrjuje.

Avtor se je enako skrbno ukvarjal z oblikovnimi in tematskimi sestavinami. Roman je zgradil na sicer že večkrat uporabljenem načinu, da se avtor označi zgolj za izdajatelja ali prirejevalca dela, ki ga je napisal nekdo drug. Ta sistem nakazuje avtor že v podnaslovu takole: »roman – dnevnik po Anonimusovih »Zapisih s poti« za tisk pripravil Marko Uršič«. Avtorska igra »podvajanja« pa poudarjeno prehaja nazaj v »združevanje«. Že v uvodu pravi »prirejevalec«: »vse bolj se mi je namreč zdelo, da sem ta dnevnik napisal jaz sam, moj »drugi jaz«, nekakšen moj popolni dvojnik«. In v epilogu: »Ko znova premišlujem o usodi Zapiskov s poti in njih avtorja, se mi vse bolj zdi, da sem avtor teh zapiskov resnično – jaz sam«.

Besedno in miselno igro si je privoščil avtor že v naslovu. *Animo*, ki je sicer v romanu dejanska ženska oseba (spominja seveda tudi na jungovsko animo), najdemo anagramsko skrito v avtorju oziroma njegovem zakritem imenu: Anonimus. Dogajanje romana poteka v Jeruzalemu, torej na pomembnem zgo-

dovinskem in sodobnem političnem in kulturnem prizorišču in povezovališču kar treh najpomembnejših, sprva bližnjevzhodnih in pozneje svetovnih ver: judaizma, krščanstva in islama.

Okvir zgodbe je takle: Anonim se ustavi na poti iz Indije domov v Jeruzalemu (torej je eden tistih številnih, ki iščejo »luč na vzhodu«. Potovanja na vzhod z bolj ali manj določenim iskateljskim ciljem so se medtem že uveljavila kot zanimiva sestavina slovenskih literarnih del, npr. pri M. Dolencu, E. Flisarju idr.). Namesto nameravanih nekaj dni ostane Anonim v Jeruzalemu kar več mesecev. V tem času doživi pravcati roman, ki mu sledimo prek dnevniških zapiskov od maja do julija. Roman, ki je oblikovno dnevniški, je vsebinsko posrečena mešanica ljubezenskega, idejnega in celo pustolovskega. Ljubezenska stran zgodbe je v znamenju Anonimove zveze z Animo, ki je ne glede na svoje ženske čare zanimiva tudi kot judovsko-arabska mešanica. Idejno stran predstavljajo številni teološki in meditativni ekskurzi, ki izpričujejo bogato piščevo razgledanost. Mestoma se prepričamo tudi o avtorjevi filozofski strokovnosti, vendar ne na ško do primerno prevladujoči pripovednosti. Izstopajoči lik v idejni strani zgodbe je rabi Jaakov, blagi modrijan, ki s svojo strpnostjo ustvarja most med nasprotnima bregovima obeh narodov ene dežele. In še pustolovska stran romana. Označujejo nastop palestinskih teroristov, ki ugrabijo Anonima za talca (to opisuje 2. del romana).

Arabsko-izraelska (judovska) dvojnost je osrednja podoba ostro razklanega sveta, Anima in Jaakov pa predstavljata dve možnosti približevanja nasprotnih si polov. Teroristi Anonima končno izpuštijo in ta se napoti k Jaakovu v bolnico. Tu se razodene tudi pripovedovalčevo bogoiskateljstvo z vprašanjem rabiju: »povej mi... je Bog?« Rabijev odgovor je »sitra ahra« = druga stran, kar bi lahko nakazovalo ono (skrivno) stran, nedostopno tukajšnjosti, morda pa spoznavno tam, onstran. Pomembno stran

predstavljajo v romanu sanje, saj v nekem smislu omogočajo pogled na drugo (ono) stran. Zadnje poglavje, v katerem nastopi (sanjsko) »bitje svetlobe«, se končuje s stavkom: Tujec sem na zemlji. V epilogu zvemo, da je Anonim padel kot žrtev strmoglavljenega izraelskega letala na progi Tel Aviv—Rim. Torej nekaj značilni moderni Ikarov padec.

Nedvomna relevantnost bivanjskih vprašanj, domiselna in poglobljena pripoved in stilna izbrušenost dajejo romanu visoko kakovostno oznako. Povsem je mogoče pritegniti založniškemu ocenjevalcu romana Andreju Inkretu, ki pravi, da je Uršičevo Romanje za Animo »nabito s sijajno miselno in artistično energijo«. Vsekakor gre za razveseljivo uspelo stvaritev naše novejšje proze.

MIMI MALENŠEK: MARČNI
VETER, FRESKA IZ »POMLADI
NARODOV«

(Ljubljana, Slovenska matica 1988, 571 strani)

Plodovita pisateljica Mimi Malenško-va je opazen del svoje zdaj že petdesetletne književne bere posvetila tudi zgodovinskemu oziroma biografskemu romanu. Za primer navedimo le tista dela, ki obravnavajo slovensko (predvsem daljno) preteklost. To so romani Črtomir in Bogomila, Plamenica (o Primožu Trubarju), Inkvizitor (o Tomažu Hrenu), Poslušaj, zemlja (o Jakobu Gallusu) in Pojoči labodi (o Dragotinu Ketteju in Josipu Murnu). Že bežen pogled na omenjeni zgodovinski razpon pove, da je avtorica obdelala odlomke iz slovenske zgodovine od prelomnih začetkov (izguba državno-narodne samostojnosti) prek začetkov književnosti in organiziranega nacionalnega delovanja (Trubar, reformacija) do novoromantičnih pesnikov na prelomu 20. stoletja, ki predstavljata vstopanje slovenske književnosti na evropsko raven. Seveda je pisateljica v več svojih delih obravnavala tudi svetovno vojno, a v skladu z uveljavljeno

prakso uporabljam za ta dela oznako vojni roman.

Pri tem stalnem avtoričinem zanimanju za domačo zgodovino je bilo pravzaprav kar normalno pričakovati, da se bosta kot tematska sklopa v kakem od njenih del pojavila še razsvetljenstvo (v letošnjem knjižnem programu je napovedan njen roman Zlati roj – o čebelarju Antonu Janši) in pa seveda leto 1848 kot začetek modernega slovenskega političnega programa (Zedinjena Slovenija).

Roman Marčni veter z obetajočim podnaslovom freska iz »pomladi narodov« prikazuje torej to tako razglašeno zgodovinsko leto.

Pisateljčin stil bi lahko nasploh označili kot širokopisni, nadrobno pripovedovalni. Epska širina sama po sebi ni ne dobra ne slaba, je pač določeno dejstvo pripovedne književnosti. Vprašanje, ki se ob tem zastavlja, je le, ali je širina teksta umetniško utemeljena ali ne. Ob spominu na Plamenico in Inkvizitorja bi dejal, da sta bila tam dolžina in povedano kar nekako v sorazmerju. To pa ne velja za roman Marčni veter. Obširnost tega teksta ni v skladu z njegovo informativnostjo. Podnaslov »freska« spodbuja pričakovanja o živopisnosti, raznolikosti, morda celo monumentalnosti, res pa je, da je lahko freska tudi dokaj parcialen prikaz življenja.

Kako se je pisateljica lotila svojega »slikanja«? Glavna kraja dogajanja, Dunaj in Ljubljano, je smiselno povezala z glavno osebo, Jurijem Sajovcem, ki ga spoznamo najprej kot dunajskega študenta medicine in delno pričo dunajske revolucije, nato pa kot zdravnika v Ljubljani, v kateri je doma, in udeležencu nekaterih ljubljanskih dogajanj v istem letu. Revolucijo bolj opazujočega Jurija dopolnjuje njegov dunajski študentski kolega Žiga, ki je v revoluciji aktivno delujoč in se pojavlja v romanu v vlogi podrobnejšega informatorja o njej. Preobsežno je opisan Jurijev odnos do ljubljanske meščanske hčere Tine Golmajerjeve, saj je časovno malo ilustrativen. Najbrž bi fresko obogatila navzočnost

s čimmanj besedami, pri tem pa se ogibati ponavljanju (beri: mlatenju prazne slame) in larpurlartizmu.

Brelovo zapuščino poenostavljeno lahko sumiramo v njegovih diskografskih (24 singlov in 17 LP) in filmografskih (11 filmov) dosežkih, to pa še zdaleč ne zao-kroža pomena in delovanja enega najbolj pomembnih Belgijcev 20. stoletja. V prid tej trditvi velja dodati, da danes Brelovo poezijo preučujejo na mnogih šolah in

fakultetah širom po Belgiji, Franciji in drugod po Zahodni Evropi. Poleg tega je o Brelovem življenju in ustvarjalnosti do-slej napisano že skoraj trideset knjig ali pomembnejših znanstvenih del, ki zao-krožajo pomen njegovega dela, še vedno navzočega v širšem evropskem prostoru in času.

Izola, 30. 6. 1988

Slavko Gaberc

Popravek

Ker so v 10. številki Sodobnosti imeli tiskarski, lektorski in korektorski škratje nekaj družni poskočni ples, bi prosil za posamezne popravke.

str. 983 (1. stolpec): 1. vrsta: izredno ploden – *prav: plodni*; 8. vrsta: Novele – *prav: Novelete*; 2. odstavek, 4. vrsta: omenja: *prav: pomeni*;

str. 984 (2. stolpec): 16. vrsta od spodaj: Označujejo – *prav: Označuje jo*; 1. vrsta zadnjega odstavka: dvojnost – *prav: dvojest* (gre za ločilnost, ne za množilnost);

str. 985 (2. stolpec): 11. vrsta od spodaj: udeležencu – *prav: udeleženca*;

str. 986 (1. stolpec): 5. vrsta od spodaj (ta je najhujša!): moral dati – *prav: mogel dati* (niti na misel mi ne pride, da bi avtorju vsiljeval kak »svoj« naslov. Ne gre za *moranje*, gre za možnost: avtor bi *lahko* dal (ali: mogel dati) namesto Drobtinic drug naslov, a ga ni... itd.).

Andrijan Lah